

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

	Донецька область	Херсонська область	Миколаївська область	Запорізька область
Спеціальні класи для дітей з інвалідністю	13%	13%	7%	25%
Додаткові заняття	88%	25%	14%	33%
Адаптовані навчальні матеріали	44%	50%	57%	58%
Допомога шкільного психолога	25%	75%	50%	50%
Репетитор для дітей з інвалідністю	25%	0%	7%	8%

Рис. 3. Заходи, вжиті учителями для підтримки учнів з інвалідністю на досліджених територіях

на додаток до стандартного обладнання (комп'ютери/ноутбуки, графічні планшети для малювання). Крім того, вони повідомили про потребу в комфортному навчальному середовищі, зокрема у додатковому освітленні та зручних стільцях. Додаткові потреби включали навчальні матеріали, адаптовані до різних стилів навчання, такі як тактильні математичні вправи, набори карток з картинками для розширення словникового запасу, пазли та ігри для розвитку дрібної моторики, навчальні матеріали, адаптовані для дітей з порушеннями слуху або зору, а також роздруковані з підручників.

Список використаних джерел:

1. Міністерство освіти і науки (МОН). Освіта в умовах надзвичайних ситуацій (станом на 30 березня 2023 року). <https://saveschools.in.ua/>
2. MOM. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні. Загальнонаціональне опитування раунд 12. <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-zvit-pro-vnutrishne-peremischennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-naselennya-0>

Ключові слова: вчителі, учні, потреби вчителів та учнів, онлайн-навчання, діти з інвалідністю.

Key words: teachers, students, needs of teachers and students, online education, children with disabilities.

БАРАСІЙ ВІТА ЮРІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри політичних теорій*

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ: СИНЕРГІЯ ДЕМОКРАТІЇ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

У сучасних умовах Україна, всупереч російській широкомасштабній збройній агресії, є одним із лідерів у розвитку інформаційного суспільства. Повною мірою це відноситься до сфери надання адміністративних послуг на основі комунікативних технологій, впровадження

електронного документообігу та створення Єдиного державного веб-порталу електронних послуг («Порталу Дія»). Соціальні мережі є важливою складовою цього процесу. Адже, громадяни України активно долучаються до вертикальної взаємодії (із публічною владою) та горизонтальної комунікації (на рівні мережевих спільнот), використовуючи соціальні мережі та месенджери.

Синергія демократії, свободи слова та новітніх технологій спричинила розвиток соціальних мереж, які поступово йдуть на зміну традиційним масмедіа. Показовим у цьому контексті є те, що Україна у цьому році суттєво покращила свій результат у рейтингу «Індекс свободи слова» [5], піднявшись зі 106 місця на 79. Це означає, що українські медіа зробили суттєвий крок щодо виходу з-під впливу олігархів та демократизації інформаційного простору. Передусім, українські медіа дуже ефективно протидіють ворожій пропаганді. Організатори відзначають: «Розв'язаний Росією 24 лютого 2022 року збройний конфлікт ставить під загрозу виживання українського медіапростору. У цій інформаційній війні країна перебуває на передовій протидії експансії кремлівської пропагандистської системи» [5]. Повною мірою це стосується соціальних мереж та месенджерів, які стали полем битви між демократіями та авторитарними режимами. На цьому, інформаційному фронті, українська «блогосфера» також ефективно протидіє російській пропаганді.

Розвиток соціальних мереж та їх застосування у процесі утворення системи електронного урядування та електронної демократії – це загальносвітовий тренд. Окремо слід наголосити на тому, що утворення комунікативної мережі, яка б інтегрувала соціальні мережі та електронне урядування, найбільш потужно відбувається у демократичних країнах. Натомість, у країнах авторитарного типу утворення електронного уряду відбувається повільніше, а діяльність соціальних мереж може бути обмежена (деякі соціальні мережі можуть взагалі заборонити). Це свідчить про значний потенціал соціальних мереж, які не лише приходять на зміну традиційними медіа (як новинним так і розважальним), а й стають суттєвим доповненням до електронного урядування та електронної демократії.

Водночас, не слід недооцінювати виклики для демократичного урядування у процесі розвитку соціальних мереж. Йдеться не лише про цензуру, яка є характерною для авторитарних країн або технологічні проблеми. Одним із викликів для демократичних країн стає переважання розважального контенту над аналітичними матеріалами. Тобто, ірраціоналізація політичної комунікації, яку спричиняє розвиток соціальних мереж. Варто наголосити на тому, що «Раціоналізація публічної політики як комунікативного простору реалізації публічної влади є важливим завданням у сучасному українському контексті. «Менеджмент війни» (В. Зеленський), як стан публічної влади та публічної політики в Україні потребує раціональних політичних рішень, що ґрунтуються на пошуку «кращого» аргументу та кристалізації політичних позицій у процесі політичних дебатів» [6].

Історія соціальних мереж починається у 1996 році. Саме тоді було створено та запущено першу соціальну мережу «Bolt». У подальшому відбувався постійний розвиток та удосконалення соціальних мереж: «Six Degrees був представлений незабаром, у 1997 році, дозволяючи користувачам додавати друзів і створювати профілі. Після цього були розроблені такі програми, як AOL Instant Messenger, Friendster і Live Journal, які допомогли закласти основу для чемпіона, Facebook, запущеного в 2004 році... LiveJournal, перший відомий сайт для ведення блогів, був запущений у 1999 році. Habbo, ігровий мережевий сайт, був створений у 2000 році. У 2002 році було засновано Friendster, що дозволяє користувачам створювати профілі, підключатися та обмінюватися матеріалами. У 2003 році був запущений LinkedIn, перша соціальна мережа, орієнтована на бізнес» [4].

В Україні постійно зростає кількість користувачів соціальних мереж. Також зростає рівень довіри українських громадян до інформації, яка поширюється у соціальних мережах та месенджерах. 74 % громадян постійно звертаються саме до месенджерів у пошуках достовірної інформації. Відзначимо, що за даними соціологів, «За рік повномасштабного вторгнення Росії українці стали більше довіряти новинам з національних телеканалів та місцевих медіа. Проте в той же час вони стали вчетверо частіше черпати новини з каналів у телеграмі та вайбері. Популярність журналістських медіа та месенджерів серед українців на сьогодні практично однакова... частота споживання новинного контенту національних та місцевих медіа серед українців, навпаки, зменшилася: національного телебачення з 55 % до 43 %; місцевого – з 11 до 7 %. Також втратили у популярності й інтернет-сторінки (з 47 % до 36 %). Натомість значно зросла популярність груп і каналів у месенджерах Telegram, Viber (з 11 до 41 %), а також в каналів у YouTube (з 21 до 29 %). Практично не змінили свій вплив соціальні мережі – Facebook, Twitter, Instagram (35 %)» [2]. Щодо довіри до телеграм каналів, як одного із головних месенджерів, то більше ніж 45 % вважають, що телеграм канали публікують тільки перевірену інформацію. Щодо контенту, то, природно, найбільше українців цікавляться новинами про бойові дії (95,5 %), про запуск ракет/дронів (90 %), про політичні події в Україні (81 %), про загиблих та поранених (80,2 %), про полонених (76,6 %). Водночас, інформацією розважального характеру цікавиться лише 24 % українців [3].

У сучасних умовах на новий рівень виходить боротьба за свободу слова. Відтепер необхідність подолання проблеми контролю та обмежень свободи слова переходить від традиційних медіа (телебачення, радіо, преса) до соціальних мереж та месенджерів. Також підвищується небезпека дезінформації у соціальних мережах у зв'язку із технологічними новаціями та поширенням штучного інтелекту. Варто наголосити, що «Дезінформація все ще є серйозною проблемою користувачів інтернету. І ситуація може посилитися з поширенням нових інструментів, таких як ChatGPT. Особливо з урахуванням того, що пошуковик Bing вже зараз впроваджує ChatGPT, а Google швидко намагається бути в тренді й додати свою альтернативу – чат-бота Bard. При цьому обидва

працюють далеко не ідеально, нерідко надають неправдиву інформацію. Якщо застосування чат-ботів у пошукових системах справді стане масовим явищем, є підстави вважати, що дезінформація користувачів виявиться по-справжньому глобальною проблемою» [1].

Таким чином, розвиток соціальних мереж, обумовлений синергією демократії та свободи слова й новітніх інформаційно-комунікативних технологій має не лише позитивні наслідки. Він спричиняє виклики для демократичного урядування та простору політичних комунікацій. Від того, наскільки українське суспільство та публічна влада будуть готові надати раціональну відповідь на ці виклики, залежить, без перебільшення, майбутнє демократії в Україні.

Список використаних джерел:

1. Іванина Р. We are social 2023: соціальні мережі, інтернет та тенденції електронної комерції. *Elit-Web* 2023. 20 лютого. URL: <https://elit-web.ua/ua/blog/we-are-social-2023>
2. Мельник Р. Довіра до журналістів серед українців зростає, однак за популярністю телеграм та вайбер вже наздогнали традиційні медіа. *Detector.media*. 2023. 22 лютого. URL: <https://detector.media/print/208248/>
3. Мельник Р. Майже половина українців вважають, що Telegram-канали публікують лише перевірену інформацію, – опитування KMIC. *Detector.media*. 2023. 28 лютого. URL: <https://detector.media/print/208442/>
4. Томпсон Е. Статистика використання соціальних мереж у 2023 році: скільки людей буде використовувати соціальні мережі? *BloggersIdeas*. 2022. 12 листопада. URL: <https://www.bloggersideas.com/uk/social-network-usage-stats/>
5. Україна – 79-та в рейтингу свободи слова «Репортерів без кордонів». *Detector.media*. 2023. 3 травня. URL: <https://detector.media/print/210805/>
6. Яковлев Д. В. Публічні звернення інтелектуалів як технологія раціоналізації політичної комунікації. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. Вип. 38. С. 87–93.

Ключові слова: соціальні мережі, електронний уряд, демократія, електронна демократія, політична комунікація, технології.

Key words: social networks, e-government, democracy, e-democracy, political communication, technologies.

БЕЗУГЛОВА ВАЛЕРІЯ ДМИТРІВНА

*Криворізький державний педагогічний університет,
аспірантка кафедри соціології та масових комунікацій*

КОМУНІКАЦІЯ У СИСТЕМІ «НАСЕЛЕННЯ-ВЛАДА» ПІД ЧАС КРИЗ: ДОСВІД УКРАЇНИ

Поява кризових ситуацій є невід’ємним фактором існування суспільства. Кожне століття пов’язане з якимись моментами, які стали переломними у подальшій історії. На долю українського народу випало

Калашнікова Людмила Володимирівна	
Соціальні практики забезпечення життя: особистісний вимір	217
Яковлева Лілія Іванівна	
Делегітимація влади як глобальний виклик ХХІ століття	221
Каретна Ольга Олександрівна	
Проблеми взаємовідносин молоді та старшого покоління	223
Шмаленко Юлія Іванівна	
Використання інформаційно-психологічних операцій (ІПСО) у сучасній війні в Україні	226
Яценко Микола Анатолійович	
Дослідження сфери освіти на територіях, що постраждали внаслідок війни	229
Барасій Віта Юрійвна	
Розвиток соціальних мереж: синергія демократії та технологій	232
Безуглова Валерія Дмитрівна	
Комунікація у системі «населення-влада» під час криз: досвід України	235
Білий Веніамін Сергійович	
Виборчі та парламентські дебати: медіа-скандали vs. раціональна комунікація	239
Івановський Віктор Віталійович	
Система економічної демократії: синергія політичної науки та економічної теорії	241
Фартушний Дмитро Сергійович	
Ситуація вибору та електоральний вибір в Україні	243

СЕКЦІЯ 6

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ОСОБИСТОСТІ ТА СОЦІУМУ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

Цільмак Олена Миколаївна	
Психотехнології для регуляції та проживання стану тривоги	247
Корнута Людмила Михайлівна	
Створення психологічної безпеки в команді: роль лідера	252
Короход Ясміна Джанівна,	
Татьянчиков Андрій Олександрович	
Деякі базові техніки гештальт-терапії для розвитку особистості	254
Лазор Катерина Петрівна	
Соціальна криза самоідентифікації особистості	257
Лісовенко Анна Федорівна	
Причини та методи корекції прокрастинації особистості	260
Ташматов Вячеслав Абдуллайович	
Професійна психологічна підготовка поліцейських в умовах війни	264